כניסת פועלים פלסטינים לישראל: אתגר ביטחוני וכלכלי

written by תא"ל במיל' יוסי קופרווסר | 19.12.2024

מאז 7 באוקטובר 2023 אוסרת ישראל כניסת פועלים פלסטינים מיהודה ושומרון לישראל, להוציא כ-8,000 המקבלים היתר מיוחד ומספר דומה של עובדים ביישובים הישראליים בתחומי יהודה ושומרון. רוב הסיבות שעמדו בבסיס ההחלטה למנוע את כניסתם עדיין תקפים, למרות הזמן הרב יחסית שחלף מאז תחילת המלחמה.

עיקרי העמדה

יש להמשיך להימנע מהכנסת עובדים פלסטינים מיו"ש לישראל משיקולים ביטחוניים ובשל המשך הצורך לבסס את תחושת הביטחון של הציבור בארץ:

1. קיים עדיין חשש ביטחוני ממשי מפיגועי השראה וחיקוי בהשפעת עזה, גם אם הוא פחת נוכח הישגי ישראל והמכה שספגו חמאס וג'יהאד אסלאמי ברצועה. המלחמה בעזה נמשכת, ועימה המספר הגבוה של נפגעים פלסטינים. התקשורת הפלסטינית והערבית מציגה את ישראל כמי שמבצעת מעשי טבח, רצח עם וטיהור אתני. לפיכך, ההסתה ממשיכה להמריץ חלק מהפלסטינים ביו"ש לממש את הנרטיב של מאבק בציונות, כולל באמצעות טרור. גם ארגוני הטרור עצמם, שמתקשים לייצר מתווי טרור בעזה נוכח פעילות צה"ל, מעודדים את אנשיהם ביו"ש ואת הציבור הפלסטיני בכלל לבצע פיגועים, ומהללים את אלה שממממשים זאת.
2. הפעילות הנרחבת של ישראל לסיכול טרור ביו"ש עצמה, שבמסגרתה נעצרו כ-6,000 חשודים בפעילות טרור ונהרגו למעלה מ-500 מחבלים, פוגעת ביכולת לבצע פיגועים. בה בעת, היא מגבירה את המוטיבציה של צעירים פלסטינים רבים לפעול בדרך זו כנקמה מול ישראל.
3. הציבור הישראלי תופס את הפועלים הפלסטינים כגורם מרתיע, המעודד ומבצע טרור בעקבות חלקם באיסוף מודיעין לקראת מתקפת 7 באוקטובר ומעורבותם בפיגועים. עקב כך, ישנה ציפייה שהממשלה תוסיף לדבוק במדיניות המונעת את כניסתם לעבודה בישראל.
4. מנגד, סביר להניח שהקשיים הכלכליים שיוצרת מדיניות זו תורמים לכניסה נרחבת של מבקשי עבודה ללא אישורים לשטח ישראל בדרכים לא חוקיות וללא פיקוח, ומגבירים בעצמם את המוטיבציה לבצע פיגועים. בנוסף, הם מעמיקים את מצוקותיה של הרשות הפלסטינית, שישראל איננה מעוניינת בהיחלשותה באופן שיאיים על עצם שרידותה (ביטוי לחומרת המצב ניתן לראות בעימותים עם גורמים חמושים במחנה הפליטים

בג'נין).

5. למרות זאת, **השיקול המרכזי בקבלת ההחלטות צריך להיות ביטחוני וביסוס תחושת הביטחון של האזרחים. לפי שיקול זה אין מקום להסרת האיסור על כניסת הפועלים**.
6. בנוסף, יש להגביר את המאבק בתופעת השב"חים, על רקע זיהוי של פיקוד המרכז של צה"ל ושב"כ של כניסת כ-40 אלף שב"חים לישראל דרך פרצות בגדר. מאז תחילת שנת 2024 אנו עדים לשורה של פיגועים שבוצעו על ידי שב"חים ברחבי הארץ, ולאלו מתווספים כוונות לביצוע פיגועים שסוכלו על ידי גורמי הביטחון בשנה האחרונה.
7. בה בעת, ייתכן שיש מקום להקלות נקודתיות. שינוי מהותי יותר עשוי להתאפשר אם תחול תמורה במצב בעזה ולאחר שהרשות תפסיק להסית נגד ישראל, לתמוך בטרור ולהימנע מגינוי טבח 7 באוקטובר. בינתיים הכלכלה הפלסטינית תצטרך להתאים את עצמה למציאות החדשה שהיא תולדה של מתקפת הטרור של חמאס.

רקע

מניעת טרור ביהודה ושומרון היא בעלת חשיבות אסטרטגית למדינת ישראל. חמאס ואיראן מבקשות להתסיס את הפלסטינים לפיגועים כדי להסיט את תשומת הלב מזירות אחרות, להעביר משאבים של צה"ל לטיפול גם בזירה זו, ולהדגים את התמיכה הפלסטינית במאבק בישראל וזאת, על אף המחירים ששילמה "ההתנגדות" מאז 7 באוקטובר. מנגד, העובדה שמלבד אלפים בודדים ישראל לא מתירה כניסת פועלים מיו"ש שטרם המלחמה מספרם נאמד ביותר מ-150 אלף לעבודה בארץ נזקפת לחובתו של חמאס בקרב האוכלוסייה הפלסטינית, שכן הוא משלם את המחיר על מעשי ארגון הטרור.

בהקשר זה נבחנת מאז תחילת המלחמה שאלת היתר כניסתם של פועלים פלסטינים לעבודה בישראל, וכן ביישובים ביהודה ושומרון. הגם שטרם נמצא תחליף לפועלים אלה בחלק מענפי התעשייה השונים (כגון בניין וחקלאות) בהיקף מספק, ולמרות העובדה שמניעת ההיתר גורמת לאבטלה ולמצוקה כלכלית בקרב הפלסטינים (אף כי בוודאי חלה הסתגלות מסוימת בשנה שחלפה מאז תחילת המלחמה), ועל אף המחיר הכלכלי שמשלמת ישראל עצמה בשל כך הרי שגם כיום הימצאות פועלים פלסטינים ביישובים ישראליים מהווה עדיין סיכון ביטחוני. פועלים פלסטינים אספו מידע מודיעיני מקדים לפני פיגועי 7 באוקטובר, ועוד קודם לכן ביצעו פיגועים נגד ישראלים במסגרת עבודתם, תוך ניצול היתרי העבודה שניתנו להם למעבר לתוך שטח הארץ.

סכנות

האוכלוסייה הפלסטינית ביו"ש מתאפיינת גם כיום באיבה כלפי ישראל, וברצון לפעול נגדה באלימות: סקר שקאקי מספטמבר העלה כי כמעט 65% מהפלסטינים ביו"ש תומכים בהחלטת חמאס לפתוח במתקפה על ישראל ב-7 באוקטובר, 37% תומכים בחמאס על פני סיעות פלסטיניות אחרות, וכ-56% עדיין תומכים ב"מאבק המזוין" כאמצעי להשגת היעדים הפלסטיניים.

פועלים עלולים להיות מנוצלים בידי גורמי טרור פלסטיניים המבקשים לקדם פיגועי נקמה או הזדהות נגד ישראל. כמו כן, עובדים פלסטינים שיש להם קרובי משפחה בעזה עלולים לרצות גם הם לפעול מתחושת נקם. יתרה מכך, ישראל ממשיכה לפעול בלב הערים הפלסטיניות והכפרים ביו"ש למניעת טרור, ונלחמת בארגונים כגון חמאס וג'יהאד אסלאמי. במקביל, גם הרש"פ החלה לפעול באחרונה באופן תקיף נגד הטרור בשומרון. פועלים שיחושו הזדהות עם גורמי טרור או שהם ומשפחתם נפגעו בפעולות אלה, עלולים לרצות להוציא לפועל מעשי נקם בתוך ישראל, מתוך שעת כושר אפשרית במהלך העבודה.

מערכת הביטחון הישראלית מתמודדת בעת הזאת עם כשמונה זירות לחימה שונות, כולל המאבק בטרור ביו"ש. כתוצאה מהפעילות המוגברת של גורמים הביטחון בחודשים האחרונים נהרגו למעלה מ-500 מחבלים, ובהם בכירים רבים שפיקדו על ההתארגנויות המקומיות. בנוסף נעצרו למעלה מ-6,000 מחבלים, ומהם מעל אלפיים פעילי חמאס. הפגיעה בתשתיות הטרור כתוצאה מכך היא מוחשית, ויש לה חלק גדול בהצלחה למנוע טרור בהיקף נרחב בהרבה. עם זאת, היא רחוקה עדיין מלהביא לשינוי אסטרטגי בדמות דיכוי היכולת, ולא כל שכן המוטיבציה, לבצע פיגועים.

תשתיות הטרור משתקמות, והמשך הטיפול בהן מחייב את מערכת הביטחון להוסיף ולהקצות משאבים למשימה זו. יש בהחלט צורך להמשיך לקיים תהליכי למידה גם מול איומי הטרור מיו"ש, ולשפר את דרכי הפעולה נגדם. כניסתם של העובדים הפלסטינים מיו"ש תדרוש מעקב ופעילות מודיעינית צמודה על ידי גורמי הביטחון, שתגזול משאבים הדרושים להמשך הלחימה השוטפת.

ברקע הדיווחים על הסכם הפסקת אש, אם אכן יושג הסכם לשחרור חטופים מעזה, שבמסגרתו ישוחררו ליו"ש אסירים פלסטינים, ישראל תיאלץ להתמודד גם עם נטל נוסף של המעקב אחריהם, ואינה זקוקה לעוד הסחות דעת. בנוסף, גורמים אלה שייכנסו לשטח ניחנים לרוב בקנאות אידיאולוגית גבוהה, ובעבר אסירים רבים שבו לעסוק בטרור, ואף עודדו גורמים באוכלוסייה המקומית ביו"ש להצטרף אליהם.

שיקולים תומכים להמשך מניעת כניסתם של פועלים פלסטינים לישראל בעת הזו:

1. היעדרם של פועלים מלב ריכוזי אוכלוסייה ישראליים מאפשרים לכוחות צה"ל להמשיך להילחם בטרור ביעילות, מבלי חשש שפעילות כזאת תצית מעגל שבמסגרתו פיגועי נקם יאלצו את צה"ל להגביל את הכניסה של פועלים לעבודה, וכתוצאה מכך יידחפו הפועלים למעשי טרור בעצמם מתוך תחושות נקם וייאוש.
2. שיקול נוסף, שאומנם לא אמור להנחות בקביעת המדיניות אך כדאי גם אותו להביא בחשבון, הוא תודעת המחיר. חמאס ברצועת עזה זוכה לנקודות זכות בקרב חלק מהציבור ביו"ש על שחרורם אסירים ביטחוניים ועל עמידתו האיתנה. נקודות אלה מקוזזות, לפחות אצל חלק מהאוכלוסייה, בעקבות הפגיעה שנגרמה להם, בפרנסתם,

בגלל חמאס.

3. כיום הציבור בישראל דרוך ומגלה ערנות לכל פלסטיני הנמצא ביישוב ישראלי, בשל העובדה שכניסת פועלים לעבודה נמנעה, וכל חריגה ממנה בולטת מאוד. הכנסת עשרות אלפי עובדים תשחק את הערנות הזאת, ותפחית את היכולת לזהות מבעוד מועד גורמים חורשי רעה.
4. כניסת פועלים פלסטינים עלולה ליצור תחושות דחק ולחץ בקרב ציבורים רבים, שעדיין חווים את טראומת אירועי 7 באוקטובר וחוששים ממעשי טרור נוספים. כבר כיום קיימים דיונים ציבוריים נוקבים ביישובים ביהודה ושומרון שבהם קיימת התלבטות כיצד ואם להתיר כניסת פועלים. הצתת ויכוח אידיאולוגי נוסף סביב סוגיה זו בעת הזאת, כאשר החברה הישראלית שוב חזרה להתקוטט סביב סוגיות אידיאולוגיות אחרות, יכולה לתרום אי שקט נוסף לאווירה הציבורית.
5. בראייה ארוכת טווח, הסתמכות ישראלית על פועלים פלסטינים בענפים מסוימים, ובפרט ענף הבנייה, אינה נכונה. יש לעודד במקום זאת את כניסתם של פועלים זרים מחו"ל, ולהכשיר יותר פועלים ישראלים למלאכות כפיים שבהם מועסקים פועלים פלסטינים כיום.

*מסמך זה משקף את עמדת הנהלת מכון משגב לביטחון לאומי.